

Obsah

Úvod	11
1 Rizikové faktory pro vznik nádorů	19
1.1 Zevní vlivy podmiňující vznik nádorů nebo ochraňující před jejich vznikem (<i>autoři: Jindřich Fiala, Eva Táborská, Pavel Chalupa, Zdeněk Adam, recenze: Jaroslav Kotulán</i>)	19
1.2 Profesionální faktory vzniku maligního onemocnění (<i>autor: Petr Brhel, recenze: Evžen Hrnčíř</i>)	40
1.3 Genetické vlivy podmiňující vznik nádorů (<i>autorky: Lenka Foretová, Eva Macháčková, recenze: Milada Kohoutová</i>)	41
1.4 Molekulární podstata kancerogeneze	49
2 Patomorfologie maligních chorob (autoři: Karel Dvořák, Zdeněk Lukáš, Pavel Fabián, Michael Doubek, Dana Dvořáková, Zdeněk Adam, recenze: Cyril Povýšil)	50
2.1 Informace, které přináší patomorfologické vyšetření	50
2.2 Formy odběru vzorku k patomorfologickému vyšetření	51
2.3 Metody patomorfologické diagnostiky	52
2.4 Klasifikace nádorů a její terminologie	56
2.5 Základní morfologické informace o maligním bujení	58
2.6 Všeobecná pravidla pro odběr biotického materiálu – chyby vzniklé při odběru materiálu na patomorfologické hodnocení	67
3 Systémové a paraneoplastické projevy maligních onemocnění (autoři: Zdeněk Adam, Igor Kiss, Jiří Tomášek, Jiří Vorlíček, Miroslav Penka, Zdeněk Fojtík, Pavel Št'ourac, Vladimír Vašků, Šárka Skorská, Zdeněk Král, Tomáš Büchler, Petr Krupa, Gabriela Chlupová, Jiří Vokurka, Dana Dvořáková, Šárka Pospíšilová, recenze: Vlastimil Ščudla)	72
3.1 Obecné příznaky (paraneoplastické) maligních chorob	73
3.2 Hematologické paraneoplastické projevy maligních chorob a angiopatie související s nádory	76
3.3 Neurologické paraneoplastické projevy	86
3.4 Neuromuskulární paraneoplastické projevy	87
3.5 Oční paraneoplastické a systémové příznaky	87
3.6 Muskuloskeletální paraneoplastické projevy	88
3.7 Paraneoplastické endokrinopatie	88
3.8 Kloubní a pojivové neboli revmatologické příznaky maligních chorob	91
3.9 Kožní paraneoplastické projevy	92
3.10 Renální projevy paraneoplastického syndromu	95
3.11 Kardiologické a oběhové projevy maligních nádorů	95
3.12 Projevy nejčastějších maligních onemocnění, tentokrát dle organového uložení	96
3.13 Využití zobrazovacích metod pro diagnostiku maligních chorob	97
4 Nádorové markery (autoři: Zdeněk Adam, Jiří Vorlíček, Aleš Čermák, Dana Dvořáková, recenze: Miroslava Nekulová)	98
4.1 Základní biologické a technické informace	98
4.2 Stanovení markerů	99

4.3	Bližší informace o použití jednotlivých markerů	102
5	Sekundární a primární prevence zhoubných nádorů (autoři: Zdeněk Adam, Otakar Bednařík, Markéta Galová, Libor Červínek, Zdenka Adamová, Petr Krupa, Karel Dvořák, recenze: Jan Žaloudík)	108
5.1	Definice pojmů a obecné informace o prevenci maligních chorob	108
5.2	Teoretické podklady pro rozhodnutí o použití onkologických preventivních kontrol (screeningu)	109
5.3	Karcinom prsu	111
5.4	Karcinom konečníku a tlustého střeva	113
5.5	Karcinom prostaty	117
5.6	Karcinom plic	118
5.7	Karcinom čípku děložního	119
5.8	Karcinom endometria	121
5.9	Karcinom vaječníků	122
5.10	Testikulární nádory	123
5.11	Maligní melanom a nemelanomové nádory kůže	123
5.12	Preventivní prohlídky definované Vyhláškou č. 56/1997 Sb., kterou se stanoví obsah a časové rozmezí preventivních prohlídek ve znění vyhlášky č. 193/200 Sb. a vyhlášky č. 372/2002 Sb.	124
5.13	Individuální preventivní prohlídky nad rozsah screeningových programů uvedených ve vyhlášece	125
5.14	Shrnutí informací o sekundární prevenci	127
6	Obecné principy léčby nádorové nemoci (autoři: Zdeněk Adam, Jiří Vorlíček, Ondřej Sláma, Zdeněk Král, Luděk Pour, Tomáš Nebeský, Adam Svobodník, recenze: Rostislav Vyzula, Pavel Šlampa)	129
6.1	Definice pojmů kurativní a nekurativní (paliativní) léčby, adjuvantní, neoadjuvantní	129
6.2	Význam stanovení přesné diagnózy	134
6.3	Interdisciplinární léčebné koncepty	136
6.4	Sledování po léčbě	137
6.5	Definice velikosti nádoru a principy hodnocení léčebných odpovědí a nežádoucích účinků (toxicity) léčby	140
6.6	Základy TNM klasifikace	142
6.7	Další faktory ovlivňující účinnost protinádorové léčby	144
7	Zásadní informace pro volbu diagnostického a léčebného postupu a úloha léčebných doporučení (guidelines) (autoři: Zdeněk Adam, Jiří Vorlíček, recenze: Vlastimil Ščudla)	147
7.1	Léčbu volíme dle diagnózy, klinického stadia a prognostických faktorů	147
7.2	Informace pro stanovení optimální léčby čerpáme z popisů případů, z klinických studií a jejich metaanalýz	148
7.3	Léčebná doporučení pro diagnostiku a léčbu – <i>guidelines for diagnosis and therapy</i>	149
8	Chirurgické postupy v diagnostice a léčbě zhoubných nádorů (autoři: Jan Žaloudík, Vuk Fait, recenze: Miroslav Duda)	152
8.1	Diagnostické chirurgické výkony	153
8.2	Profylaktické operace předcházející manifestnímu nádorovému onemocnění	156

8.3	Kurativní chirurgické výkony u nepokročilých nádorů	158
8.4	Chirurgické metody u pokročilých nádorů a další léčebné modalitty na ně navazující	162
8.5	Paliativní chirurgická léčba	164
9	Radioterapie (autoři: Jiří Petera, Jiří Prášek, Jiřina Škorpíková, recenze: Hana Stankušová)	165
9.1	Zdroje záření	165
9.2	Biologické vlastnosti záření	168
9.3	Klinické aplikace radiobiologických principů	170
9.4	Plánování klasické teleradioterapie a brachyradioterapie	171
9.5	Nitrožilní léčba pomocí radionuklidů	175
10	Protinádorová chemoterapie (autoři: Zdeněk Adam, Jiří Vorlíček, Eva Táborská, Šárka Sedláčková, Jana Šmardová, Michael Doubek, Miroslav Tomiška, Lubomír Elbl, Zdeněk Král, Miroslava Nekulová, Šárka Pospíšilová, Gabriela Chlupová, recenze: Jaroslav Štěrba)	178
10.1	Definice hlavních skupin léků s protinádorovým účinkem	178
10.2	Základní pojmy farmakokinetiky cytostatik a léků obecně a jejich dávkování a charakteristika mechanismu jejich účinku	179
10.3	Alkylační cytostatika	181
10.4	Antimetabolity	185
10.5	Protinádorová antibiotika	189
10.6	Rostlinné alkaloidy	191
10.7	Cytostatika nezařazená do uvedených skupin	194
10.8	Antidota a protektiva	195
10.9	Další protinádorové léky	196
10.10	Shrnutí nežádoucích účinků cytostatik u dospělých	197
11	Hormonální protinádorová léčba (autoři: Rostislav Vyzula, Zdeněk Adam, Jiří Vorlíček, recenze: Jitka Abrahámová)	203
11.1	Antiestrogeny	203
11.2	Inhibitory aromatázy	204
11.3	Gestageny (progesterony)	205
11.4	Agonisté gonadoliberinů	206
11.5	Antiandrogeny	207
11.6	Estrogeny	209
11.7	Androgeny	209
11.8	Kortikosteroidy	210
12	Bioterapie (recenze: Petr Cetkovský)	216
12.1	Hematopoetické růstové faktory (autoři: Zdeněk Adam, Jiří Vorlíček)	216
12.2	Imunomodulační cytokiny (autoři: Zdeněk Adam, Jiří Vorlíček, Zdeněk Král)	217
12.3	Léčebně používané monoklonální protilátky (autoři: Jiří Mayer, Zdeněk Adam)	219
13	Bisfosfonáty a preparáty kalcitoninu (autor: Zdeněk Adam, recenze: Vlastimil Ščudla)	224

14	Poruchy koagulace a základní principy hemoterapie v onkologii (autoři: Miroslav Penka, Eva Slavičková, Zdeněk Adam, recenze: Jaroslav Malý, Peter Salaj)	226
14.1	Patofyziologie změn koagulace při nádoru	226
14.2	Diagnostika poruch krevního srážení	227
14.3	Trombotická diatéza u onkologicky nemocných	231
14.4	Krvácivá diatéza způsobená nedostatkem destiček	236
14.5	Hemoragická diatéza způsobená získanou trombocytopenií	239
14.6	Krvácivá diatéza způsobená změnou aktivity koagulačních faktorů	240
14.7	Cirkulující inhibitory koagulace a antikoagulancia	246
14.8	Základní informace o transfuzních přípravcích a krevních derivátech	248
14.9	Indikace a volba transfuzního přípravku	250
15	Reologické poruchy v onkologii (autor: Milan Bláha, recenze: Miloš Tichý)	254
15.1	Syndrom leukostázy	254
15.2	Syndrom hyperviskozity	256
15.3	Terapeutická plazmaferéza a její uplatnění v onkologii	258
16	Paliativní péče v onkologii (autoři: Ondřej Sláma, Jiří Vorlíček, Zdeněk Adam, recenze: Zdeněk Bystřický)	260
16.1	Vztah podpůrné péče a paliativní péče	260
16.2	Dějiny pojmů hospic a paliativní péče	260
16.3	Komunikace v paliativní péči	261
16.4	Základní principy paliativní medicíny	261
16.5	Některé klinické situace spojené s pokročilým onkologickým onemocněním a možnosti jejich léčby	262
16.6	Organizační formy poskytování paliativní péče	268
16.7	Současný stav péče o pacienty v pokročilých a terminálních stádiích onkologických chorob v ČR	269
17	Nevolnost a zvracení po protinádorové léčbě (autoři: Miroslav Tomiška, Jiří Vorlíček, recenze: Pavel Vodvářka)	272
17.1	Patofyziologie zvracení po cytostaticích, definice pojmů	272
17.2	Léčba nevolnosti a zvracení po protinádorové terapii	273
18	Metabolické komplikace onkologických nemocných (autoři: Miroslav Tomiška, Zdeněk Adam, recenze: Vladimír Palyza)	279
18.1	Hyperkalcemie	279
18.2	Další metabolické komplikace	282
19	Bolesti u onkologických nemocných (autoři: Pavel Ševčík, Zdeněk Adam, Zdeněk Fojtík, Šárka Sedláčková, recenze: Jan Lejčko)	284
19.1	Základní charakteristiky	284
19.2	Obecná pravidla léčby a diagnostiky příčin	286
19.3	Neopioidní analgetika	293
19.4	Opioidní analgetika	302
19.5	Analgesedace při krátkodobých diagnostických a léčebných výkonech	317

20	Symptomatická léčba teploty (autoři: Zdeněk Král, Zdeněk Fojtík, recenze: Jan Lejčko)	320
21	Ortopedické komplikace maligních chorob (autoři: Richard Chaloupka, Pavel Štourač, Zdeněk Adam, recenze: Zdeněk Rozkydal)	322
21.1	Patologická fraktura	322
21.2	Syndrom míšní komprese	325
22	Syndrom horní duté žíly (autor: Miroslav Tomiška, recenze: Pavel Vodvářka)	330
22.1	Příčiny a klinický obraz	330
23	Léčení maligních výpotků v tělních dutinách (recenze: Miroslav Pešek)	332
23.1	Patofyziologie výpotků	332
23.2	Pleurální výpotek (autoři: Jana Skříčková, Miroslav Tomiška, Lenka Babičková, Zdeněk Adam)	333
23.3	Maligní ascites (autoři: Miroslav Tomiška, Jiří Vorlíček, Zdeněk Adam)	340
23.4	Maligní perikardiální výpotek (autoři: Miroslav Tomiška, Jiří Vorlíček)	343
24	Psychologické a psychiatrické problémy onkologických nemocných a ošetřujícího personálu a péče o terminálně nemocné (autoři: Zdeněk Boleloucký, Libuše Kalvodová, Jiří Vorlíček, Zdeněk Adam, Pavel Vodvářka, recenze: Oldřich Vinař) ..	346
24.1	Změny v psychice pod vlivem nemoci a nebo vznik a vývoj nemoci vlivem vrozených psychických vlastností či dlouhodobé psychosociální zátěže?	346
24.2	Utrpení onkologického nemocného	347
24.3	Psychiatrické symptomy a syndromy v onkologii	349
24.4	Psychologické reakce nemocného a jeho rodiny na závažné onemocnění	351
24.5	Terapie psychofarmaky a psychoterapie	353
24.6	Rozhovor lékaře s pacientem a sdělení špatné zprávy, desatero zásad sdělování onkologické diagnózy	355
24.7	Emoční problémy zdravotníků ve styku s onkologickým nemocným	359
24.8	Autentická vyprávění nemocných s komentářem psychologa	360
24.9	Únava při onemocnění zhoubnými nádory (<i>fatigue</i>)	363
25	Zhoubné nádory a reprodukce. Metroragie při trombocytopenii či koagulopatii (autor: Igor Crha, recenze: Pavel Ventruba)	367
25.1	Reprodukce muže	367
25.2	Reprodukce ženy	368
25.3	Gynekologické krvácení při trombocytopatii	368
26	Nutriční podpora onkologických nemocných (autoři: Miroslav Tomiška, Jiří Vorlíček, recenze: Vladimír Palyza)	370
26.1	Nádorová malnutrice	370
26.2	Nutriční podpora onkologických nemocných	372
26.3	Farmakologická léčba nádorové kachexie	377
26.4	Nutriční podpora u pokročilého nádorového onemocnění	377

27	Léčba infekcí nemocných s maligními chorobami (autoři: Zdeněk Ráčil, Miroslav Tomiška, Dagmar Burgetová, Pavel Chalupa, Iva Kocmanová, recenze: Milan Bláha)	378
27.1	Obecné informace o infekcích u pacientů s maligními chorobami	378
27.2	Sepse a septický šok	380
27.3	Febrilní neutropenie	398
27.4	Mykotické infekce	411
27.5	Infekce způsobené <i>Pneumocystis jiroveci</i> (carinii).....	415
27.6	Virové infekce	416
28	Žilní přístupy (autor: Milan Navrátil)	418
28.1	Centrální žilní kanylace	418
28.2	Komplikace centrálních žilních kanyl	421
29	Statistické údaje o novotvarech v ČR (autoři: Edvard Geryk, Jan Mužik, recenze: Jiří Holub)	424
29.1	Souhrn onkologické statistiky	424
29.2	Epidemiologické charakteristiky	424
29.3	Evidence novotvarů v ČR a ve světě	425
29.4	Trendy nádorové incidence a prevalence v ČR	426
29.5	Srovnání ČR a některých zemí u vybraných nádorů	428
29.6	Výskyt novotvarů mizní a krvetvorné tkáně (autor: Martin Místrik)	428
30	Alternativní medicína a onkologie (autor: Vojtěch Mornstein, recenze: Jiří Heřt)	430
31	Sít' onkologické péče (autor: Jan Žaloudík, recenze: Karel Indrák, Jaroslav Štěrba)	435
31.1	Struktura sítě a zajištění komplexní onkologické péče v České republice	435
31.2	Péče o onkologicky nemocné v rámci jednotlivých oborů	438